

Botswana, Eesti, Eswatini ja Namiibia UNESCO ühendkoolide projekt: paikade tähtsus elava pärandi hoidmisel¹

Elav pärand hõlmab teadmisi, oskusi ja traditsioone, mis ühendavad mineviku ja oleviku ning loovad kuuluvustunde. Projekt toob kokku UNESCO ühendkoolid Botswanast, Eestist, Eswatinist ja Namiibiast, et uurida tähenduslikke paiku. Paigad mängivad olulist rolli elava pärandi hoidmisel, pakkudes füüsilist ja kultuurilist ruumi, kus traditsioone praktiseeritakse. Olgu selleks külatänav, püha paik, töötuba või festivaliplats – need kultuurilised ruumid toovad inimesed kokku, et jagada pärandit. Paikade dokumenteerimise, mõtestamise ja jagamise kaudu loovad õpilased sidemeid kogukonnas ja rahvusvaheliselt, õpivad üksteiselt ning avastavad kultuuride mitmekesisust ja ühisjooni. Projekt edendab austust elava pärandi vastu ning kutsub mõtlema elava pärandi rollile kestliku arengu ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisel.

Projekti ülevaade

Elav pärand ehk vaimne kultuuripärand viitab teadmistele, oskustele, kommetele ja traditsioonidele, mis on juurdunud minevikus, kuid väärtustatud ja praktiseeritud tänapäeval. See loob kuuluvustunde ja muutub vastavalt inimeste vajadustele ja huvidele. Oluline pole, et elava pärandi nähtus oleks täpselt nagu vanavanemate ajal, vaid et see oleks tähenduslik neile, kes seda praktiseerivad. Igal inimesel on elav pärand – olgu selleks teadmised loodusest, käsitööoskused, pidustused, mängud, muusika või lood, mis rikastavad igapäevaelu. Pärand püsib elus jagamise ja edasiandmise kaudu ning ületab sageli riigipiire.

Projekt seob elava pärandi haridusega, keskendudes tähenduslikele paikadele. UNESCO ühendkoolide õpilased ja õpetajad Botswanas, Eestis, Eswatinis ja Namiibias viivad ellu temaatilise tunnikava (vt all lk 3), selgitavad välja neile olulised paigad, jäädvustavad paigad fotodele või videotele, mõtestavad nende tähendust ja jagavad teiste UNESCO ühendkoolidega. Tähenduslik paik võib olla hoov, peidetud rada põõsaste vahel, rand, vanaema köök või mäetipp – miski, mis on isiklikult või kohalikus kontekstis oluline. Kogemuste vahetamise kaudu mõistavad õpilased, et kultuurid on mitmekesised, kuid ühendatud sarnasuste ja inimlikkuse kaudu. Projekt edendab kestlikku arengut, lõimides päranditegevused kooli õppekavasse, tugevdades põlvkondade vahelisi sidemeid ja UNESCO ühendkoolide koostööd. Eesmärk on kasvatada austust ja mõistmist elava pärandi vastu, arutada kestliku arengu ja soolise võrdõiguslikkusega seotud teemade üle.

Periood: oktoober–november 2025

Vanuserühm: 10–15 aastased, oodatud on osalema ka teised vanuserühmad

¹ Projekti originaalversioon on inglise keeles. Eestikeelne tõlge on Eesti õpetajatele, et projektis osalemist soodustada. Tunnikava tulemusi palume jagada teiste koolidega inglise keeles.

Eesmärgid

- Õpilased tunnevad suuremat huvi elava pärandi vastu ja mõistavad selle tähtsust.
- Õpilased omandavad teadmisi ja oskusi kultuurilise mitmekesisuse väärtustamiseks, austades nii enda kui teiste pärandit.
- Õpilased mõistavad elava pärandi rolli igapäevaelus ja põlvkondadevahelises dialoogis.
- Õpilased mõistavad kultuuri panust kestlikusse arengusse ja soolisesse võrdõiguslikkusse.
- Õpilased arendavad digioskusi, jutuvestmisoskusi ja IKT pädevusi.
- Õpilased on motiveeritud jagama oma teadmisi ja kogemusi teiste riikide eakaaslastega ning mõistavad paremini, et kuuluvad ühisesse inimkonda.

Mõju

- Hariduslik mõju: teadmised elavast pärandist, soolise võrdõiguslikkuse küsimustest ja kestliku arengu eesmärkidest; oskused jutuvestmises ja kultuuridevahelises dialoogis.
- Kogukondlik mõju: kohalikud kogukonnad saavad kasu teadlikkuse kasvasust seoses pärandi ja kestliku arenguga.
- Institutsionaalne ja globaalne mõju: UNESCO ühendkoolid panustavad kestliku arengu eesmärkidesse ja tugevdavad oma rolli UNESCO GCED ja ESD innovatsioonilaboritena.

Projekti mõõdikud

- Osalevate koolide, õpetajate ja õpilaste arv.
- Klassitegevuste väljundite arv (videod, fotod, lood).
- Õpetajate tagasiside järelkohtumisel veebis.

Võtmesõnad: elav pärand, maailmakodanikuharidus, kestlikku arengut toetav haridus, kultuuriline mitmekesisus, sooline võrdõiguslikkus; projekt panustab SDG4, SDG5, SDG11, SDG13.

Projekti algatasid:

Tunnikava: elav pärand ja tähenduslikud paigad²

Vajalikud vahendid: paberid ja pliiatsid rühmatööks; tahvel ja kriit ideede kogumiseks; nutitelefon fotode ja videote tegemiseks; nutitelefon ja internet fotode ja videote jagamiseks teiste koolidega; arvuti ja projektor, et näidata õpilastele teiste koolide poolt jagatud materjale.

Klassitegevus (kestus: 45 minutit)

1. Soojendus ja sissejuhatus (10 minutit)

Õpetaja küsib õpilastelt ja arutab koos nendega:

- Millised paigad teile meeldivad / ei meeldi?
- Milliseid kohti külastate lõbu pärast? Kus tunnete end hästi?
- Mis on koht, mis tundub igapäevaelus eriline või oluline? (nt pink pargis, jalgpalliväljak, mets, külatänav, koolitee)
- Miks te arvate, et teatud paigad muutuvad meile tähenduslikuks? Kuidas need paigad on muutunud?

Õpetaja selgitab, et elav pärand areneb koos põlvkondadega – see on teadmised, oskused ja traditsioonid, mida edasi antakse ja tänapäeval praktiseeritakse, aga ka paigad, mis on seotud meie mälestuste, tegevuste ja identiteediga. Mõned paigad on kultuurilised ruumid, kus elavat pärandit praktiseeritakse.

Lisaküsimus: Kas arvate, et mõned olulised paigad on „meeste“ või „naiste“ paigad? Miks?

2. Rühmatöö: minu isiklik paik (15 minutit)

Õpilased mõtlevad paarides või väikestes rühmades paigale, mis on neile tähenduslik (nt puu, mille otsas meeldib ronida, hoov, kus sõbrad kohtuvad, väike pood, vaikne õppimisnurg, spordisaal, pere elutuba). Õpilased vastavad küsimustele (kirjutavad/joonistavad paberile):

- Miks on see paik mulle oluline? Mida ma seal tavaliselt teen? Kellega?
- Kas see paik on olnud oluline ka teistele (sõbrad, pere, kogukond)?
- Miks on see paik tähtis kogukonnale tervikuna ja/või mulle isiklikult?
- Kas on erinevusi, kuidas poisid, tüdrukud, naised või mehed seda paika kasutavad?
- Kuidas on see paik ajas muutunud (nt kliima või ühiskonna muutuste tõttu)?

3. Klassiarutelu (15 minutit)

Vabatahtlikud õpilased tutvustavad oma paika klassile, järgneb arutelu:

- Milliseid sarnasusi märkame valitud paikade vahel?
- Millised paigad on olulised suuremale grupile? Miks?
- Kas soorollid mõjutavad, kuidas paiku kasutatakse või mäletatakse? Kuidas need paigad aitavad meil õppida soolise võrdõiguslikkuse kohta?

² Koolid võivad lähtuvalt kohalikust kontekstist tunnikava kohandada.

- Kuidas need paigad tulevikus muutuda võivad? Miks?

Koos klassiga valitakse kuni kolm paika, mida teiste koolidega jagada.

4. Kokkuvõte (5 minutit)

Õpetaja selgitab, et elav pärand elab nii traditsioonides kui ka paikades, mida väärtustame. Kui märkame soorollide mõju ja kestliku arengu tähtsust, muutub pärand tugevamaks ja kaasavamaks. Lõpuarutelu: kuidas tagada, et meie erilised paigad jääksid tulevikus turvaliseks, külalislahkeks ja tähenduslikuks?

Tulemuste jagamine teiste koolidega

Pärast klassitegevust jagavad koolid valitud paiku teiste projektis osalevate koolidega, selleks:

- Kirjutage valitud paikade kohta ingliskeelsed lühikirjeldused: mis paik see on, mida seal tehakse, miks see on eriline, kas see on koht, kus elav pärand avaldub?
- Tehke neist paikadest fotod või lühikesed videod (kuni 10 sek), mida teiste koolidega jagada.
- Laadige kirjeldused ja fotod/videod üles Google Drive kausta, faili nimesse lisage oma riigi ja kooli nimi. Google Drive kausta linki jagab teiega Eesti UNESCO ühendkoolide koordinaator.
- Õpetajad näitavad õpilastele teiste riikide ja koolide fotosid ja videoid ning arutavad sarnasusi ja erinevusi.

Järeltegevused

Jagatud materjalide põhjal koostab UNESCO Eesti rahvuslik komisjon lühikese videokokkuvõtte ja korraldab projektis osalenud koolidele veebikohtumise kogemuste jagamiseks, kus osaleb ka elava pärandi ekspert.

Täiendavad ideed koolidele:

- Korraldage väljasõite kohalikesse pärandipaikadesse
- Looge digitaalne pärandikaart, kuhu õpilased lisavad projekti käigus välja toodud paigad